

ОРЫС ТІЛІН ШЕТ ТІЛІ РЕТІНДЕ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНДЕГІ ЛИНОГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ИННОВАТИКА

**Ихсангалиева Г.К.,
филол.ғ.д., проф.
Нуржанова Ж.С., филол.ғ.к., доц.
(Алматы қ., әл-Фараби ат. ҚазҰУ)**

Соңғы он жылда әлем түбегейлі координаттардың үйреншікті жүйесіне өзгерді. Қоғамдағы жаһандану үдерістері тек адам өмірінің ішкі және саяси жағдаятына ғана емес, сондай-ақ базалық құндылықтарға, адамдардың өмірлік бағыттары мен әдет-дағдыларына да әсер етті.

Телевизор, компьютер, ұялы телефондар, Интернет, жаппай туризм және Интернет арқылы чат түрінде хат алмасу, синхронды сөйлесу жастар, оның ішінде студенттер өмірінің ажырамас бөлігіне айналды. Қазіргі жастар американдықша ойлай бастады.

Адамдардың ойлауы мен әрекет мәнерінің тасымалдануы тілдерді оқыту әдістемесінде көрініс таппай қоймады. Социумда болып жатқан қарқынды метаморфозалар оның жай-күйіне әсер етіп қана қоймай, орыс тілін шет тілі ретінде оқытудың қазіргі таңдағы әртүрлі бағыттарының пайда болуы үшін қозғалтқыш күш болып табылды.

Баламалық технологиядан сандық технологияға қарқынды түрде көшу, қоғам мен мемлекеттің тұтынушылығы мен еңбек ресурстарының желілік әлемге өтуге күн санап өсіп жатқан қажеттілігі, жұмыс, білім, өмірдің веб-стилінің қалыптасуы педагогикалық үдерістерді, лингводидактиканы, оқыту әдістемесін түбегейлі өзгертті, тілдерді оқытудың уақыт ағымына сәйкес жаңа әдіснамасын талап етті.

XXI ғасырға тән сипаттардың бірі инновациялық тәсілдердің дамуы болып табылады. Қазіргі ақпараттық үдерістер қысымымен орыс тілін шет тілі ретінде оқыту әдістемесінде маңызды семантикалық өзгерістер пайда болды, қазіргі әдістемелер барлық факторларды ескере отырып, нәтижелі оқытуға икемді болуы тиіс.

Тілді шет тілі ретінде оқыту ерекшелігі басқа пәндерді оқытудағыдай білімді меңгеру үдерісі ғана емес, білік-дағдыларды игеру үдерісі; сөйлеу әрекеті түрлерін оқыту – тыңдау, сөйлеу, оқу, жазу – білімтану циклдері пәндерін оқытудан ерекшелігі жоғары мультимедиялықты және интерактивтілікті қолдануды талап етеді.

Қазіргі таңда педагогикалық қауымдастық оқытушының рөлін жаңаша түсініп келе жатыр: оқытушы білім мен дағдының жай ғана тасымалдаушысы рөлін атқара алмайды. Оқытушыдан талап етілетіні студентке оқу үдерісі кезінде көмектесе білуі.

Сабақтардың сәтті өтуі оқытушы төмендегідей негізгі қағидаларға сүйенген жағдайда мүмкін болмақ.

Біріншіден, студенттерді оқытуда шешуші рөл атқаратын күшті мотивациялық база, ол тез әрі жақсы нәтижелерге алып келеді.

Екіншіден, тілді оқыту студентке бағытталған болуы керек, себебі бір-бірінен әртүрлі сезім мүшелері арқылы қабылдауының түрленуімен ғана емес, таным үдерісінің саналуандылығымен ерекшеленетін білім алушылардың индивидуалдық қасиеттерін ескеру қажет.

Үшіншіден, орыс тілін оқытудың технологиялық базисін түбегейлі жаңашаландыру керек. Жаңа технологиялар жаңа серпін бере алады.

Төртіншіден, тілдерді оқытуда оқытушы мен студент арасындағы қарым-қатынастың емін-еркінділігі және табиғилығы үлкен рөл атқарады.

Бесіншіден, орыс тілінде сәтті қарым-қатынасқа түсудің алғышарты мөлшерлеу, практикаға бағытталған грамматикалық материалды қамту және көрсету болып табылады.

Ақпараттық қоғам жағдайындағы тез өзгертін қазіргі реалийлер оқытушылардан лингводидактикалық инновациялық әлеуетін белсенді етуді, оқу практикасына неғұрлым тиімді әдістемелер мен технологияларды енгізуді, пәнді оқытуда жиналған теориялық және практикалық тәжірибесін шығармашылық тұрғыдан дамытуды талап етеді.

Осыған байланысты алдыңғы жылдар мен кезеңдердің барлық білім жүйесінің ғылыми-әдістемелік, ұйымдастыру және педагогикалық әлеуетін ескере отырып, қазіргі лингводидактикалық инновацияның мақсат-міндеттерін тұжырымдап, ой-қорытулар жасауға қажеттілік туындайды.

Лингводидактикалық инновация лингводидактиканың өзекті қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында соңғы ғылыми-техникалық және технологиялық жетістіктер негізінде қандай да бір педагогикалық жаңалық ретінде анықталады.

Соңғы уақытта орыс тілін шет тілі ретінде оқыту әдістемесіндегі инновациялық тренділерге жобалық қызмет, интерактивті және контекстік оқыту секілді технологияларды жатқызып жүр [1].

Жобалық қызмет деп ақиқатты түрлендіруге бағытталған және оқу үдерісіне қатысушылар диалогіне негізделген инновациялық, шығармашылық қызметті атайды. Жобалық технологияның негізгі ерекшелігі білім алушы оқу үдерісінің орталығында тұрады және оқытудан үйретуге баса назар аударылады. Жобалық әдістеме студенттің өзін-өзі ұйымдастыруы және өзіндік білім алу жолдарымен жаңа білімді қолданып, меңгеруіне бағытталған.

Е.С. Полат жобалық әдістемені іздеу әдістері, проблемалық әдістердің, танымдық әрекетті белсендендірудің, креативтілікті дамытудың және белгілі бір өнімді жасау үдерісінде студенттердің тұлғалық қасиеттерін қалыптастырдың дидактикалық құралы болып саналатын шығармашылық әдістердің жиынтығы ретінде қарастырады [2].

Негізгілері ретінде жобалық әдістеме төмендегі мақсаттарды алға тартады:

1) білім алушылардың өзін-өзі көрсетуі және өзін-өзі жетілдіруі, оқыту уәждемесін көтеру, танымдық қызығушылықты қалыптастыру;

2) алған білім мен дағдыны практикда жүзеге асыра білу, сөйлеуді дамыту, зерттеп отырған материалын сауатты және дәлелді көрсете білу, пікірталастық полемикаға түсе білу;

3) мәдениет, білімділік, әлеуметтік кемелдену.

Жобалар түріне рөлдік ойындар, зерттеу, шығармашылық (шығарма, аударма, сценарий және т.б.), мультимедиялық презентациялар жатқызылады.

Көптеген қазіргі әдістемелік инновациялар оқытудың интерактивтік әдістерін қолданумен байланысты. Интерактивті оқыту – бұл ең алдымен диалогті оқыту, интерактивті оқыту барысында оқытушы мен студент арасында өзара байланыс жүзеге асады, бұл қарым-қатынасқа негізделген оқыту. Тіл табиғи қарым-қатынас кезінде меңгеріледі, мұны ұйымдастыратын да қатысатын да оқытушы. Оқу аудиториясындағы эмоционалды қатынастар оқытушының студентпен сөйлеу мәнерінің әзілдік сарыны оқытудың табиғилығына ықпал етеді. Бұл жерде түпкі мақсат білім үдерісінің негізгі мазмұны сақталады, бірақ тасымалданатын формалар өзара түсіністік пен байланысқа негізделетін диалогқа өзгереді.

Контекстік оқыту идеясы да қазіргі социум талаптарымен байланысты, ол білім беру үдерісінде педагогикалық манипуляциялар нысанынан жеке даму субъектісіне айналуы тиіс. Осыған байланысты ХХІ ғасырдың басында орыс тілін шет тілі ретінде оқыту әдістемесінде студенттерді мәдениетаралық қарым-қатынасқа бағыттайтын мәдениеттудырушы концепция пайда болды. Оқытушы студенттердің ұлттық және жалпыадами әлеуметтік мәдени ақиқатты бейнелеуші ретінде тіл туралы түсінігін қалыптастыруы тиіс. Сөйтіп оқу үдерісінде мәдениетаралық біліктілік мәдениетаралық білім арқылы қалыптасады.

Қазіргі кезеңдегі лингводидактикалық инновацияларға тән айрықшылықтардың бірі ретінде олардың адамның зияткерлік әрекетінің соңғы жылдардағы ғылыми-техникалық және технологиялық жетістіктерімен тығыз байланыстылығын айтуға болады, оларға алуан түрлі ақпараттық құралдар мен коммуникациялық технологиялар кешені жатады.

Қазіргі уақыттағы тағы бір инновациялық тренд – компьютерлік технологиялар арқылы әлемнің кез келген нүктесінен шұғыл ақпарат алу және әлемдік ақпараттық ресурстарға қолжетімділік, ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу, іріктеу, сонымен қатар кең көлемдегі серіктестер арасында ақпарат алмасуға негізделген тілді оқытудың түрлі модельдерінің пайда болуы.

Қазіргі техникалық құралдарды пайдалану тілді түрлі жағдайда, әртүрлі деңгейде оқыту тиімділігіне жағдай жасайды. Электронды сөздіктер, онлайн сөздіктер, смартфондар арқылы жаңа лексикамен таныстыру, ноутбук, планшеттердің көмегімен видеороликтерді көрсету, студенттердің диалог, микромәтін, өлеңдерді оқуын диктофонға жазу және олардың дұрыс айтуын түзетіп отыру да белгілі бір мөлшерде әдістемелік жаңалық болып саналады.

Тілдік оқытудың маңызды инновациясына оқыту үдерісін веб-беттер форматына ауыстыруды жатқызуға болады. Оқыту ойындары әрдайым педагогикалық үдерісте мықты дидактикалық ынталандырушы болып есептелді. Сондықтан оның электронды үлгісінің шығуы өзіндік ерекшелігіне қарай айрықша маңызға ие. Электронды құралдардың инновациялық белгі-сапалары орыс тілінде сөйлеу әрекетін оқытуда интерактивті оқыту ойындарын әрбір сабақтың міндетті компоненті етуге мүмкіндік береді.

Жоғарыда қарастырылған орыс тілін шет тілі ретінде оқыту әдістемесіндегі барлық инновациялық тренділер әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың шетелдіктердің тілдік және жалпы білім беру дайындығы кафедрасы оқытушыларының кәсіби қызметінде де қолданылады, мұнда оқитын шетелдік студент оқу әрекетінің белсенді субъектісі болып саналады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Щукин А.Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам / А.Н Щукин.– М.: Филоматис, 2008. –188 с.
2. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка / ИЯШ. - 2000. -№2, 3. - С.14, 27.